

Handläggare
Christina Grefveberg
Telefon: 0850812192

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
23 september 2021

Remiss av Ändrade regler i medborgarskapslagen (SOU 2021:54)

Svar på remiss från kommunstyrelsen av Ändrade regler i
medborgarskapslagen (KS/945)

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till
kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet ”Ändrade regler i
medborgarskapslagen (SPU:2021:54) till stadsdelsnämnden.

Utredningen föreslår att medborgarskapslagen kompletteras med en
regel som gör det möjligt för statslösa 18- till 21-åringar att få
medborgarskap om den statslöse har hemvist i landet sedan fem år
eller under sammanlagt tio år. Ändringarna syftar till att säkerställa
bestämmelserna med Sveriges konventionsrättsliga åtagande och att
hemvistkravet ska gälla lika för alla statslösa unga som anmäler om
medborgarskap oavsett ålder.

Utredningen föreslår ett system med automatiskt förvärv av svenskt
medborgarskap för statslösa barn i Sverige där en förälder har
permanent uppehållstillstånd, även om man inte rekommenderar ett
sådant system. Utredaren menar att för dessa ärenden måste
handläggningen ske snabbt och smidigt vilket leder till ökade
kostnader som utredaren inte anser är försvarbart.

Utredningen föreslår också att bestämmelserna om förvärv av
svenskt medborgarskap vid anmälan ska kompletteras med olika
krav som kan diskvalificera den som anmälan avser om personen
till exempel har begått allvarliga brott.

Slutligen föreslår utredningen att bestämmelserna om befrielse från
svenskt medborgarskap ska utökas med villkor om att för barns
befrielse ska krävas dels att detta inte bedöms stå i strid med barnets
bästa, dels samtycke av barn som har fyllt 12 år. Vid bedömningen

av om en befrielse står i strid med barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter utifrån barnets ålder och mognad. Stadsdelsförvaltningen ser positivt på förslagen som stärker barns rättigheter samt motverkar hedersrelaterat våld och förtryck för barn och vuxna.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat regeringens betänkande ”Ändrade regler i medborgarskapslagen (SOU 2021:54) till stadsdelsnämnden för yttrande senast den 2021-10-01.

Ärendet har även remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden samt Skarpnäcks och Spånga-Tensta stadsdelsnämnder.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i stadsdelsdirektörens stab i samverkan med sociala avdelningen. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet den 13 september och i rådet för funktionshindersfrågor den 14 september.

Ärendet

Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande ”Ändrade regler i medborgarskapslagen – utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap och andra frågor om medborgarskap (USSMA)” till regeringen i juli 2021. Utredningens uppdrag har varit att analysera, bedöma och lämna förslag om det behövs ytterligare åtgärder för att begränsa förekomsten av statslöshet, om tidpunkten för förvärv av medborgarskap genom anmälan behöver justeras, om det ska införas krav på hederligt levnadsätt för förvärv av medborgarskap efter anmälan och om möjligheterna att avslå ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap ska utökas.

Utredningen har analyserat möjligheten till automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap för statslösa barn i Sverige där en förälder har permanent uppehållstillstånd och även i övrigt har anknytning till Sverige. Utredningens samlade bedömning är att ett system med automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap för statslösa barn födda i Sverige inte bör införas. Ett sådant system skulle innebära ökade ledtider i handläggningen mellan Skatteverket och Migrationsverket och att det förlänger tiden för registrering av förvärvet. Konsekvensen av förlängd ledtid är att dessa barn förblir statslösa i väntan på registrering av medborgarskap i folkbokföringsdatabasen. I betänkandet presenteras ändå förslag

bland annat på hur ett system skulle kunna regleras författningsmässigt och vilka ekonomiska konsekvenser det skulle få i syfte att tillhandahålla ett så bra beslutsunderlag som möjligt.

Utgångspunkten ska vara att ett barn som föds som statslös i Sverige samt har en förälder med permanent uppehållstillstånd och hemvist här i landet ska förvärva svenskt medborgarskap och att Skatteverket i sådana ärenden ska begära yttrande från Migrationsverket, om så behövs. Utredningen föreslår att medborgarskapslagen kompletteras med en regel som gör det möjligt för statslösa 18- till 21-åringar att få medborgarskap om den statslösa har hemvist i landet sedan fem år eller under sammanlagt tio år. Ändringarna syftar till att säkerställa att Sverige fullföljer sitt åtagande av FN:s konvention om att begränsa statslöshet och att hemvistkravet ska gälla lika för alla statslösa unga som anmäler om medborgarskap, oavsett ålder.

De flesta utlänningar blir svenska medborgare genom att ansöka om medborgarskap. Ansökan sker då personerna generellt redan har ett medborgarskap i ett annat land och för vissa personer sker ett förenklat förfarande genom anmälan om förvärv. I de flesta ärenden finns inte något krav på hederligt levnadsätt. Utredningen föreslår att anmälan blir ett förenklat sätt att ansöka om medborgarskap. Utredningen föreslår att bestämmelserna om förvärv av svenskt medborgarskap vid anmälan ska kompletteras med olika krav som kan diskvalificera den som anmälan avser om personen till exempel har begått allvarliga brott.

Definitionen av allvarliga brott i sammanhanget avser brott som har minst fyra års fängelse som maximistraff på straffskalan. Exempel på allvarliga brott är människoexploatering, olaga förföljelse, grovt olaga hot, sexuellt utnyttjande av barn, mord, grov misshandel, grovt narkotikabrott och grovt vapenbrott. Även upprepad brottslighet men med lägre maxstraff kan under vissa förutsättningar leda till att en person diskvalificeras att kunna anmäla om svenskt medborgarskap.

Utredningen föreslår också att om en person som ansöker om svenskt medborgarskap bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet, ska dessa ärenden klassificeras som säkerhetsärenden och vid avslag kunna överklagas till regeringen.

Den person som har varit verksam i terroristorganisation eller har haft inflytande över en organisation eller grupp vars verksamhet innefattar terroristhandlingar eller systematisk, omfattande

övergrepp på andra människor, ska inte kunna få ett svenskt medborgarskap.

De som omfattas av de nya kraven är alla som har fyllt 15 år och som anmäler om svenskt medborgarskap. Undantag är med hänsyn till Sveriges åtagande om FN:s konvention om begränsning av statslöshet samt statslösa födda i Sverige eller medborgare i Danmark, Finland, Island eller Norge som önskar förvärva svenskt medborgarskap genom anmälan enligt 18 eller 19§ medborgarskapslagen eller deras ogifta barn som förvärvat medborgarskap med stöd av 10§ medborgarskapslagen.

Utredningen föreslår ett tydligare författningsstöd mellan statliga myndigheter som berörs av lagändringen. Utredningen föreslår att prövningen av om villkoren för förvärv av medborgarskap efter anmälan är uppfyllda i medborgarskapslagen ska göras utifrån förhållandena vid tidpunkten för beslutet i ärendet, i stället för som i dag utifrån förhållandena vid anmälningstillfället. Vidare föreslås att förvärvet av svenskt medborgarskap i fortsättningen ska fastställas till beslutsdagen.

Slutligen föreslår utredningen att bestämmelserna om befrielse från svenskt medborgarskap ska utökas med villkor om att för barns befrielse ska krävas dels att befrielsen inte bedöms stå i strid med barnets bästa, dels samtycke av barn som har fyllt 12 år. Vid bedömningen av om en befrielse står i strid med barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter utifrån barnets ålder och mognad. För barn som är varaktigt förhindrade att lämna samtycke på grund av sjukdom eller på grund av något annat liknande förhållande, ska samtycke inte krävas. Hindret ska kunna styrkas med till exempel läkarintyg. Syftet är att stärka barns rättigheter i ärende om befrielse från svenskt medborgarskap och ökar möjligheterna till att avslå en ansökan för att bland annat motverka hedersrelaterat våld eller förtryck. Även vuxna ska kunna förvägras befrielse från svenskt medborgarskap om det finns anledning att tro att personen inte själv vill bli befriad från sitt svenska medborgarskap.

Förslagen bedöms få vissa ekonomiska konsekvenser för staten men inga ekonomiska konsekvenser för kommuner.

De nya förslagen föreslås träda i kraft 1 januari 2023 och regleras i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap och medborgarskapsförordningen (2001:218).

Synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen noterar att rätten till medborgarskap finns bland annat reglerat i FN:s konvention om begränsning av statslöshet. För att Sverige ska kunna leva upp till sina konventionsåtaganden innebär det i princip att ingen enskild individ född i Sverige eller med permanent uppehållstillstånd ska behöva vara statslös.

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på förslagen som stärker barns rättigheter samt motverkar hedersrelaterat våld och förtryck för barn och vuxna.

Ur ett barnrättsperspektiv bör det inte vara en resurs- eller systemfråga att införa ett automatiskt förvärv av medborgarskap vid födelsen för statslösa barn födda i Sverige och som har en förälder med permanent uppehållstillstånd. Det har betydelse att såväl Skatteverket som Migrationsverket har gemensam syn för principer av bedömning statslöshet.

Förvaltningen tillstyrker förslaget om utökade möjligheter att avslå ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap i syfte att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Det har särskilt betydelse ur ett jämställdhet- och barnrättsperspektiv.

Förvaltningen har inga övriga synpunkter på utredningens förslag.

Ann-Christine Jenvén
Stadsdelsdirektör

Maria Klemets Hellberg
Avdelningschef

Bilagor

1. Ändrade regler i medborgarskapslagen – Slutbetänkande av Utredningen om språk- och samhällskunskapskrav för svenskt medborgarskap och andra frågor om medborgarskap (SOU 2021:54)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Ann-Christine Jenvén, Stadsdelsdirektör	2021-09-06
Maria Klemets Hellberg, Avdelningschef	2021-09-06